

Jausmo, kad esi savo šalyje, man niekas negali pakeisti

Susikrauti lagaminą ir išvykti laimės ieškoti svečiame krašte reikia drąsos. Dažno išvykusio istorija prasideda be jokio plano, o jei toks planas ir egzistuoja, jam neišvengiamai lemta sugriūti. Meilės, smalsumo, žinių ir geresnio gyvenimo troškulio vedami lietuviai pasklinda po pasaulį, kardinaliai keičia savo gyvenimus, o anksčiau ar vėliau ima ir nusprendžia grįžti namo, į Lietuvą. Ir dažnai grįžti yra sunkiau nei iškelti – Tarptautinės migracijos organizacijos (IOM) Vilniaus biuro vykdomo projekto „Renkuosi Lietuvą“ komanda kasdien konsultuoja iš užsienio ketinančius parvykti lietuvius, kurie dalinasi savo abejonėmis. Kaip pritaps mano naujoji šeima? Kokie bus darbo pasiūlymai? Ar užsienyje pradėtas verslas bus pelningas Lietuvoje? Kaip jausiuosi po tiek metų grįžęs (-usi)?

Pakalbinę keletą sugrįžusių lietuvių su labai skirtingomis istorijomis, galime pastebėti vieną panašumą – tikrame gyvenime laimingi pasakojimai neturi pabaigos. Mūsų herojai džiaugiasi pasirinkę Lietuvą, bet jų dvasinės kelionės čia nesustoja.

Edita Harrison - Britų mokykloje Vilniuje dirbanti mokytoja, grįžusi į Lietuvą po 16 metų užsienyje.

Gyvenau ir dirbau Anglijoje, Slovakijoje, Kinijoje. Išvykau dar studentė, parkeliavau su užsieniečiu vyru ir dviem vaikais.

Kas pastūmėjo grįžti?

Su vyru esame JK kvalifikuoti mokytojai ir niekada nemaniau, kad galėtume pagal specialybę dirbti Lietuvoje. Tačiau Vilniuje neseniai įsikūrė Britų mokykla angliškai kalbantiems vaikams ir mūsų šeimai tai buvo šansas, kuriuo negalėjome

nepasinaudoti.

Kokios baimės kamavo prieš grįžtant? Ar jos išsipildė?

Su šeima esame patyrę tiek kraustynių, kad, rodėsi, niekas nebegali išgąsdinti. Visgi šiek tiek prisibijojau dėl dukrų, lietuviškai jos beveik nekalba, jų adaptacija kėlė didžiausią nerimą. Tačiau Britų mokykloje mergaitės galėjo tęsti mokslus pagal joms įprastą programą, tad didelio šoko nebuvo. **Lietuvoje ir ypač Vilniuje apskritai pastebėjome teigiamą požiūrį į svetimšalius - kur beeitume, mano vyras ir dukros su visais puikiai susikalba. Gydytojo kabinete, banke, vasaros stovykloje, gatvėje - visi sutikti žmonės elgiasi geranoriškai ir kiek galėdami padeda bei paaiškina.** Tokie pokyčiai viešajame sektoriuje labai džiugina. O dukros jau ima mokytis lietuvių kalbos (nemeluosiu, močiutė anglų kalbos mokosi dar greičiau).

Ar kada nors atsigręžiate atgal, pasvarstote apie galimybę vėl emigruoti?

Dabar mes gyvename puikiai. **To jausmo, kad esi savo šalyje, apsuptas pažįstamos kultūros ir artimų žmonių man niekas negali pakeisti.** Ar galėčiau pažadėti, kad niekada nesusikrausime lagaminų ir neišvyksime dirbti į kokią egzotišką šalį? Tikriausiai negalėčiau. Noriu tobulėti profesinėje srityje, sutikti naujus žmones, tad kas žino, galbūt po kelerių metų su šeima nuspręsimė pamatyti dar pasaulio. Tačiau šiuo metu, šiame savo gyvenimo etape mudu su vyru ir dukromis jaučiamės laimingi ir esantys ten, kur ir norime būti.

Edvardas Leskė - virtuvės šefas, dirbęs ir gyvenęs Kipre, Norvegijoje, Japonijoje. Lietuvoje įkūrė Nanto maisto studiją.

Užsienyje praleidau aštuonerius metus. Labai norėjau grįžti ir pabandyti Lietuvoje įkurti savo verslą bei paskleisti japoniškos virtuvės tradicijas. Ar bijojau? Nemėgstu sakyti, kad ko nors bijau, baimės tik blokuoja veiksmus. Žinoma, apsvarsčiau rizikas, turėjau pagalvoti ir apie tai, ką darysiu, jei mano siūlomas produktas nebus aktualus.

Edvardas Leske. Asmeninio albumo nuotr.

Kaip sekėsi grįžus, kokius pokyčius pastebėjote Lietuvoje?

Pasikeitė vartojimo kultūra – žmonės sąmoningesni savo pasirinkimuose, jie daugiau keliauja, lygina produktų kokybę ir pasiūlą Lietuvoje ir užsienyje. Gastronominis išprusimas per paskutinius kelerius metus labai išaugo. **Man smagu, kai įvertinamas produktas, į kurio gamybą įdėjau daug pastangų ir širdies, išdailinau kiekvieną detalę. Buvo laikai, kai nemaniau, jog Lietuvoje iš tokio darbo galėsiu gyventi ir tuo mėgautis.**

Ar dar kartą emigruotumėte?

Neturiu planų išvykti. Mokyti, kaupti naujas patirtis tikriausiai norėsiu visada, tad nuo rimtos stažuotės užsienyje, aukštos klasės restoranuose tikrai neatsisakyčiau.

Sandra Bernotaitė - rašytoja, dešimt metų pragyvenusi Australijoje, dabar įsikūrusi Kaune. S. Bernotaitės „Akys Chimeros“ pateko tarp penkių geriausių 2021 Metų Knygos rinkimuose.

Kas pastūmėjo grįžti į Lietuvą?

Išvykau pas žmogų, kuris buvo tapęs mano namais, ir buvo nesvarbu, kur su juo gyvensime. Australijos nepasirinkau, pasirinkau jį, ten gyvenantį. Kai mūsų santykiai pasikeitė, tapo aišku, kad niekas manęs toje šalyje nelaiko. Tai viena pusė. Kita – išvykau, nes norėjau atsidėti rašymui, ir visus tuos dešimt metų gyvenau rašytojos gyvenimą, lietuvių rašytojos, reziduojančios Australijoje. Parašiau ir publikavau Lietuvoje keturias knygas, tačiau manęs nebuvo čia, kur tos knygos skaitomos ir aptariamos. Pajutau, kad mano socialiniai ryšiai tėvynėje trūkinėja, manęs nėra, virtualybė neatstoja gyvo bendravimo. Galvoje užsidegė lemputė: grįžk, laikas grįžti. **Nebuvo klausimo, ar norėčiau ten likti, kabintis, integruotis - iš pradžių buvo gera jaustis svetima ir anonimiška, bet kuo toliau, tuo labiau tas jausmas vargino ir buvo aišku, kad tai nepasikeis, turėčiau iki gyvenimo galo būti atvykėlės rolėje. Tai - ne man.**

Sandra Bernotaitė. R. Ščerbauskio nuotr.

Kokios buvo Jūsų didžiausios baimės, ar jos išsipildė?

Buvo nerimo dėl to, ar greitai sugebėsiu atsistoti ant kojų, integruotis tėvynėje. Žinojau, kad reikia tam duoti bent dvejus metus – taip, tarsi atvyktum į svetimą šalį. Nereikia turėti iliuzijų, kad grįši čia ir pagaliau tavo emigracinė patirtis ir nuomonė apie tai, kaip geriausia tvarkytis, visiems bus labai svarbi. **Mažiau arogancijos, daugiau nuolankumo bei dėkingumo padeda.** Turėjau žinių ir priemonių, kurios man padėjo nusiraminti, prisitaikyti. Pavyzdžiui, pirmus metus Kaune kas mėnesį su kitais grįžusiais rinkdavomės bare ir dalindavomės mintimis ir emocijomis, kurios ne visada buvo teigiamos. Paskui visiems praėjo toks poreikis ir nustojome susitikinėti. Sakoma, kad **namie ir sienos padeda – išbandyta tiesa.** Bijoju, kad pamiršiu buvimo pasaulyje jausmą, tapsiu susirūpinusia vietiniais reikalais provinciale, bet paaiškėjo, kad man tai negresia.

Kaip, Jūsų manymu, pasikeitė Lietuva, kol gyvenote užsienyje?

Lietuva per tą dešimtmetį smarkiai keitėsi ir man teko laimėti stebėti tai sugrįžtant paviešėti. Iš toli geriau matomi ir trūkumai, ir gerieji pokyčiai. Žmonės ėmė matyti vieni kitus, bendravimas viešumoje tapo daug šiltesnis, turbūt daugelis pasijuto

savo šalies šeimininkais, ėmė tvarkytis, reikalauti tvarkos ir iš savęs, ir iš kitų, taip pat – politikų. **Pasikeitė kartos: išeina sovietikai, nepriklausomybės karta užaugo, išsilavino ir ėmėsi veiklos, vyresnieji, manoji karta, ėmė rašyti savo įdirbio vaisius.** Vilnius man tapo madingas ir turistinis, beveik prarastas jo ramus, senoviškas jaukumas. Jaučiu teisingai pasirinkusi gyventi Kaune, be to, dažnai lankau kitus miestus ir miestelius. Lietuva graži ir toliau keičiasi, tik dabar, gyvendama čia, matau ne tik didelius, bet ir mažyčius, mikroskopinius pokyčius, kurie emigracijoje tikrai negali būti pagaunami – nei žiniasklaida, nei socialiniai tinklai negali to parodyti, tai reikia išgyventi, vaikstant savo kojomis savo žemėje. Kai kuriuos pokyčius pati ir darau, tai man svarbiausia ir brangiausia.

Ar dabar pasvarstote, kad norėtumėte vėl kada nors gyventi užsienyje?

Pagyventi, jei yra koks darbinis reikalas, visai sutikčiau, bet gyventi – ne, nes man tai jau skamba, kaip tragedija, ypač mano amžiuje, kai jau imi dairytis, kur būtų patogiau senti. Nemėgstu keliauti kaip turistė, išvykstu tik su reikalais, ir tų trumpalaikių vizitų pakanka. **Emigracija yra ne tik praturtinanti, bet ir traumuojanči patirtis. Buvo smagu „pasimatuoti“ Australiją, bet dabar žinau, kad svetur negalėsiu pasijusti kaip namie, nes ten nėra mano namai.** Visgi kitiems rekomenduoju kuriam laikui išvykti, o paskui grįžti. Pakeisti pasaulio matymo perspektyvą yra labai vertinga. Tapau daug ramesnė ir išmokau toleruoti savo šalies trūkumus, nes jų turi visos, visos be išimties, šalys. O kai kuriose šalyse yra taip sunku, kad netgi tie, kurie baisiausiai kritikuoja Lietuvą, nesvajoja gyventi tokiame užsienyje. Jei koks pašnekovas įsismarkauja keiktis, maloniai pasiūlau tokį emigracijos krypties variantą.

Parengė: Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“